

A N T I Ψ Y X O I

D E Q V I B V S

EX

H I S T O R I A P R O F A N A

E T S A C R A

B R E V I T E R E X P O N I T

F R I D E R . I M M A N . S C H V V A R Z I V S.

T O R G A V I A E ,

L I T E R I S R Ü D E L I A N I S .

st. miscell.
277,56

TOXICUM
SODA
AROMATICO
ANTICRISTICO
AVIAZAYMOTIMANIAE & VITIA

§. I.

Frequens est in veterum monumentis *devotorum* memoria. Gloriantur de Codro et Leonte suo Attici, quorum ille suam, 1) hic vero suarum filiarum 2) vitam pro communi salute et patria lubens profudit. In hoc etiam laudis genere ut nihil cedat Graeciae Roma, Graecorum legibus et moribus ac denique sacris imbuta, nomina M. Curtii, 3) juvenis bello egregii, et Deciorum 4) suorum P. et F. profert tantis laudibus digna, quantis in patriam atque universam rempublicam meritis clarissima. Ruit ille, postquam se Diis pro patria devoverat, et equo insidens quam poterat maxime exornato, in specum se armatus immittit. Ruunt hi Pontifice publico populi romani verba praeeunte devoti, et equo insilientes armati se se in medios hostes immittunt. Digna res est, quae et Historicorum et Philosophorum exerceat ingenia, unde ori-

) (2 gines

- 1) CONON apud PHOTIVM in Bibliotheca, cod. CLXXXVI. p. 438. 2) ÆLIANVS Var. Hist. lib. XII. c. 28. 3) LIVIVS lib. VII. c. 6. 4) Id. lib VIII. c. 9.

gines suas duxerit, et quatenus ratio eius cum sanctissimis naturalis pietatis legibus, conveniat. Si communem eruditorum sententiam, ac suffragiis summorum virorum munitam sequi velis, universus profanarum gentium cultus e sacris purissimisque fontibus priscae sanctorum virorum pietatis haustus, sed aspersis absurdæ temeritatis maculis valde corruptus est. Cui itaque incommodum videatur, ritum quoque devotionis e sacra historia repetere, huiusque vestigia in sacris monumentis reliqua indagare? Etenim haud spernendo auctorum consensu traditur, gentiles, Phoenices in primis, horumque colonos Graecos, victimas humanas ab Hebraeorum gente accepisse, vel potius innocua illorum sacra ad impietatem suam detorsisse. Primus, quem fabulosa gentilium historia humanam victimam immolasse memorat, Saturnus perhibetur, quem a Phoenicibus *Israël* dictum, unigenitum filium Diis obtulisse sacrificium, auctor est SANCHONIATHON apud Eusebium in primo statim *præparationis evangelicae* libro. 5) Haud difficile est conjectu, fabulam, quæ tristi multorum hominum caedi exordium dedit, ex historia Abrahami et Isaaci, cuius immolatio a patre jussu divino tentata est, perverse audita atque accepta deductam esse. Latius deinde longiusque diffluxit malum illud, ac universas regiones antiquissimis statim temporibus inquinauit, Ægyptum scilicet, quæ ad Osiridis tumulum homines Typhoni colore similes, rufos scilicet mactavit,

6) et Phoe-

5) Conf. de hoc argumendo l^e Histoire de l' Academie Royal des Inscriptions et belles lettres Tom. I. p. 47. edit. Paris. 1717. 4. BOCHARTI CHANAAN lib. I. c. 2. pag. 790. edit. Cadom. 1651. WITSIVS in Ægyptiacis libro III. c. 7. pag. 231. sequ. 6) WITSIVS l. c. pag. 237.

¶ ¶ ¶

et Phoeniciam ac Palaestinam, 7.) quae filiorum caede infamis est, e quibus nefanda illa sacra primo ad Græcos, deinde vero ab his ad Romanos transferunt.

§. 2.

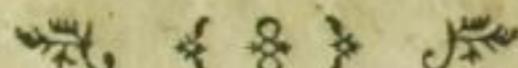
Est vero devotio voluntaria vitæ hominis pro salute plurium in periculum adducta ponendæ, Deo per eam placando, dedicatio. Ad arbitrium enim et libidinem suam homines, nulla lege, neque naturali, neque ore summi legislatoris prolata, nullaque religione obstricti, devotionis ritum atque necessitatem temere sibi imposuerunt. Aderat in eo quidem devotionis ritu, unus, interdum, raro licet, pauci, qui vitam ponebant, ex altera vero parte plures erant, pro quibus ponebant. Causam præbuit plurium salus, cui ingens periculum internacionem parans conflari putabatur. Spondebat tum ac devovebat vitam unus irato Numini pro vita plurium, et, quod sua religione aliter exsolvi haud posset, nisi vita sua pro vita plurium posita, dictus est *Ἄντιψυχος*. Nec denique fine inepto hæc fieri existimabantur, quod iratum infensumque Numen ea placari et insigni hac expiatione facta propitium reddi vulgo persuadebatur. Quid est igitur, quod devotionis causam tueatur, eamque humano generi tantopere commendet, ut a fortissimo ac sapientissimo quoque non solum non reformidata, sed etiam Iubentissimo animo suscepta atque peracta quondam fuerit? Non deesse videntur bonae, ut gentilibus quidem videbatur, causæ praesidia, quibus ea stabiliri magnopere atque ornari egregie putatur. Praecipiunt enim sanctissimæ naturalis pietatis leges, vitam deberi Deo, primæ vitae humanae origini, animamque summo Numini reddendam esse,

)(3

quam

7.) reliquarum gentium Nomina vide dans les Memoires de l' Academie des Inscriptions et belles lettres, Tom. IV. pag. 264. 265.

qualm primum eam a nobis repetat, 'quocunque demum modo etiamsi id immolatione fieri jubeat. Verum quidem est, vitam auctori suo deberi a nobis, si eam repetat, at repetit animam haud quidem voluntaria, quam naturalium legum nulla praecipit, nullum prudentiae humanae consilium suadet, sed ea morte, cuius necessitatem communis fragilitatis humanae conditio mortalibus imposuit. Turpe enim est militi, si Ciceronem sola ratione edoctum audias, iniussu imperatoris de statione decedere. Decedit autem *devotus* de statione sua non solum injussu Domini, sed eo quoque invito, utpote qui sapientissimo consilio vitam homini quovis bono cariorem esse, eamque, incredibili vivendi cupiditate in animis hominum insita, quoad per vires humanas liceat, a nobis defendi voluit. Accedit ad pietatis speciem insignis quoque amor erga vitae socios, quorum commodis ac saluti ut consuleretur, devotio peragi solita est. Verum nemo nescit, officia, quae aliis praestari solent ac debent, modum eorum, quae nobis ipsis debemus, excedere haud debere. Quis est igitur, quem pro se ipso mori juvet? divino enim vitae beneficio reliqua omnia longe sunt inferiora; et illo neglecto ac profuso, reliqua profunduntur ac perduntur omnia. Multo minus illa vitae profusio aliis prodesse potest, cum sanguis hominis per se, etiamsi pro aliis profusus, nulla salutis eorum merita habeat, sed sumnum potius Numen impietate, quae ad facinus illud accedit, ad iram provocet, et finem humanae vitae aliorum commodis inserviendi, negligit, iisque damna inferat maxima. Nec movere debebat fortes illos devotorum quondam animos tantopere jactatus amor patriae, cuius non ea est natura, ut inde praesidium quoddam atque ornamentum petere sibi potuerit devotio. *Dulce* quidem FLACCO
praeci-

praecipiente, et decorum est pro patria mori. Sed tum de-
mum dulce, tum demum decorum est pro patria mori,
si inter arma, quae hostium ferociam reprimunt, animam
effundere haud reformides, et virtute invicta patriae liber-
tatem vel sanguine tuo redimere laeteris: At devotione
anima*ne nemo hostium fauciatur, nemo reprimitur, nemo*
denique occiditur, paucis, mors ea patriam aut parum aut
nihil juvat. Si cui fortasse virtutis bellicae legibus devo-
tionis causa ornari posse videretur, quae intrepido animo
hominem vel centies pro communi omnium salute jubeat
mori, caveat quaeso, ne temeritatem praeclaro virtutis no-
mine exornet. Furiosa enim temeritas quantum a sapi-
entia, tantum quoque a virtute dissidet. Temeritas quid-
libet audere parata, inconsideratissime dementissimeque agit,
nulloque consilio habito, modo fiat, quod perversi ingenii
libido suasit. Virtus consilii plena pensitat, quid agat, et cur
agat, nec nisi optimum et communi saluti plurimum pro-
futurum, et hosti molestissimum elitit, et fortissimum quem-
que, quorum virorum summa est raritas, comodis publi-
cis potius servare, quam inconsulto in hostes impetu, aut
voluntaria vitae privatione perdere praecipit. Plurium de-
nique conservationem unius interitu redimendam esse, nonne
imperet forte humana prudentia, quae studiosissima est, com-
muni malo brevissimis, id si fieri licet, mederi? At uti
verissimum est, plurium salutem unius consilio, unius virtu-
te, unius opera saepe, defendendam stabiliendamque esse,
ita vanissimum est credere, salutem publicam unius inno-
cui viri sanguine, sine ratione, sine lege, ac sine consilio,
profuso redimi posse, quum ratio ignoret modum, quo san-
guis ille saluti publicae prodesse queat, atque hosti potius,
occiso prudenti ac fortissimo viro, prospicit, quam damnum
inferat devotio.

§. 3 Per-

§. 3.

Perspecta devotionis vanitate, jam dispiciendum est, quibus rationibus splendidum illud perversae mentis humanae commentum oppugnetur ac penitus convellatur. Ea est partium, quibus cultus summi Numinis religiosus absolvitur, omnium ratio, ut aut a natura, aut mentis divinae interpretibus in scriptis sacris imperatae sint. Neutrum tamen causae suae praesidium habet devotio. Ratio enim studiis et artibus emendata, non solum eam plane ignorat, verum etiam inutilem esse pronunciat. Tantum abest ut victimis cuiuscunque generis sana ratio virtutem eluendi crimina, ac placandi Numen iratum tribuat, ut Deum potius haud victimis, sed sola voventium innocentia deletari judicet, & γὰς πολυταρκία καὶ πιότητι ζώων χαίρει ὁ Θεὸς, αλλ' αὐτοῖς τοῖς ἐνξαμένοις διαθέσει. In sacris literis neque volunt neque vestigium legis de devotione deprehendi, constat inter omnes. Ex altera vero parte sanctiores tabulae exempla continent, quibus in aprico positum est, devotionem, etiam si a veri Numinis cultoribus interdum tentata sit, Deo non modo non probatam, sed ab eo quoquis modo impeditam atque aversam esse; de quibus deinceps plura. Nec destituitur sacri codicis suffragiis sententia, scele-rato hominis sanguine Deum haud placari, neque aliorum salutem eo aut stabiliri aut restitui posse. Negat enim divinorum carminum auctor, singulos devotione sua singulis utilitatem afferre, quod pretium pro anima hominis pendendum tantum sit, quantum ab exiguis humanae naturae viribus repeti possit nunquam Ps. XLIX. 8. 9. Magnopere itaque falluntur, qui sibi persuadent, in unius viri, vel singularum sanguine atque anima tantam inesse virtutem, ut totius universitatis salutem efficere aut tueri valeat. Haud denique

denique vereor, devotionem manifestam $\alpha\omega\gamma\chi\epsilon\iota\alpha\nu$ pronunciare, quae tam ex neglectu et contemptu summi beneficii, quod Deus vitam tribuendo hominibus concessit, quam nefando vitae humanae odio proficiisci solet. Demas enim quaeso fucum, quo se pingere quondam studuit devotio, pietatis, quae devotum ideo commendet, quod aliis inseriendo, ipse consumatur; demas ritum devotionis publicum ac solemnem, qui, ut animos hominum eo maiorem in admirationem temerariae illius pietatis raperet, vel ab ipso Pontifice populi peractus est; demas denique externa reliqua, quae naturam rei nihil mutant, et spernas insconsideratissimum, quo excepta est devotio, populi plausum, $\alpha\omega\gamma\chi\epsilon\iota\alpha\nu$, persona detracta, in devotione expressam facile conspicies.

§. 4.

Si quis praeterea devotionum fontes et capita viderit, minus honeste, rectissime tamen de earum impietate ac turpitudine, puto, judicabit. Exempla enim devotorum, quotquot prostant omnia confirmant, devotionis cupidinem aut ab ambitione, aut desperatione, aut denique adulazione originem duxisse. Videamus exemplum Deciorum P. et F. In praelio Romanorum cum Latinis horum impetum haud ulterius sustinebat exercitus Romanus, sed de fuga cogitabat. Quid Decius? Si facinus praeclarum faciam, si me ipsum, pro legionibus devoveam, nonne Deorum filium me habebunt Romani, nonne divinitus et coelo quasi missum? habebunt certe. *Agedum, inquit, Pontifex publicus populi Romani praei verba, quibus me pro legionibus devoveam.* Praeit ille, hic devovetur, quid tum? Parum absuit quin

coelo

¶ ¶ ¶

coelo delapsum crederent Decium, *conspectus enim, Livio* 1) *auctore, ab utraque acie aliquanto augustior humano visu, sicut coelo missus, piaculum omnis Deorum irae, qui pestem ab suis aversam in hostes ferret.* Patris exemplum filius, ambitione haud minor parente, sequitur. Videl ille, se milites suos nulla vi perculfos sustinere posse, capit itaque se ipsum, patris exemplo, devovendi consilium, sed quanta ambitione ductus coperit, ipse collige ex verbis Decii, 2) *Quid ultra moror, inquit, familiare fatum? datum hoc nostro generi est, ut luendis periculis publicis piacula simus. iam ego mecum legiones hostium mactandas Telluri ac Diis manibus dabo.* Accessit ad ambitionem interdum desperatio, sive summus formidinis gradus ex praesensione mali invicti conceptae. Rem Codri exemplo demonstratam dabo. Edocti erant Athenienses oraculo, eum exercitum in proelio, quod Attici cum Doriensibus proxime commissuri erant, superiorem fore, cuius rex ab hostibus interfactus fuerit. Codrus Atheniensium rex septuagenarius est, malum ab Atticis nisi eius interitu in hostes converti haud potest. Lubetne Codro se pro exercitu devovere? Negat. Sed Athenienses persuadent ei, πειθασι Κόδρον ἐβδομηκοντάρην ὄντα ἔκοντα δύναται εαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατερός 3) Ille probe perspicit, si devovere se pro patria negare pergit, cives subdole acturos esse, ut ab hostibus circumveniatur, et turpi proditione pereat. Mortem itaque vitari ulterius haud posse videt, eligit igitur honestissimum, quod ipsi videbatur, mortis genus, et omni expectatione rerum meliorum abiecta, in hostes irruit, caditque. Quanta de-

nique

1) Livius lib. VIII. c. 9. 2) Idem lib. X. c. 28. 3) Non ap. Photium Bibl. cod. CLXXXVI- pag. 438.

¶ ¶ ¶

nique fuerit Romanorum dementia, se pro Augustorum sa-
lute devovendi, omnes perspiciunt, qui eam devotionem
ex turpi assentatione miserrimorum adulatorum provenisse
ex eo judicabunt, quod illi *Numini Majestatique impera-*
torum devoti dici magnopere laetati fuerint.

§. 5.

At ingenium tamen humanum, nullis fere temporibus
abhorruisse a devotione, varia summorum virorum cona-
mina, consilia et vota, sacris literis consignata, testantur.
Verum haud commiscenda sunt cum devotione victimae
humanae, quarum frequentissimus proh dolor usus in sa-
cra historia memoratur. Eadem ex turpissimorum homi-
num sententia earum ratio fuit, quae aliorum generum sa-
crificiorum, ut earum sanguine crimina eorum, quae sa-
cra fieri jubebant, expiarentur. Mittimus jam eas, et de
exemplis devotionis in sacro codice memoriae proditis sol-
liciti sumus. Occurrunt autem ibi devotiones tam ab gen-
tibus, quam rectis Dei cultoribus susceptae, quorum alii
conati sunt se ipsos pro aliis devovere; alii in votis ha-
buerunt, ut, id si fieri posset, devoverentur; alii denique
consilia dederunt de quibusdam pro populo devovendis.
Iam suo quaevis ordine enarrabimus.

§. 6.

Tristissimum huius rei exemplum in Moabitarum rege
Mesa, non sine summa animi indignatione conspicimus.
Ille fugato a tribus regibus Israëlitarum, Iudeorum et Idu-
maeorum exercitu suo, ab iisdem gravi obsidione tenetur.

)()(2

Tremen-

Tremendum illud momentum, quo se ab hostibus captum ductum, urbem incensum, omniaque vastatum iri intelligit, haud procul abesse videt, rem itaque summae desperationis audet in summa omnium rerum amissione. Memor erat procul dubio vaticiniorum, quae Moabitarum regno securitatem ab interitu spondebant Deut. II, 9. At parum aberat, quin eorum virtus et fides iam plane sublata videretur. Summam itaque iram divinam in gentem suam concitatam esse suspicatus, pro universae gentis salute regni haeredem devovere statuit. Devotum in hostium conspectum producit, eorumque conspectui in muro expositum jugulat, jugulatum exurit, ut holocaustatis speciem habeat. Enstupendum devotionis humanae exemplum, pater filium pro populo, rex regni haeredem pro regno devovet, et ne quid immanni crudelitati deesse videatur, ipse paternas manus filio infert violentas. In alias partes longissime quidem abit doctissimus ABARBANEL, 1) qui negat, Mesam suum primogenitum jugulasse, et in ea est sententia, primogenitum hostis, regis scilicet Idumaeorum, a Mesa captum, triste illud fatum subiisse. Ita enim hunc in locum commentatur:

ר"ל שלקח מלך מוֹאָב בְּנֵו שֶׁל מֶלֶךְ אֲדֹם הַבָּכָר שְׁחוֹתָה עֲתִיד לְמֶלֶךְ אַחֲרָיו כִּי לֹא יִכְלֶל לְגַשְׁתָּה בְּמֶלֶךְ אֲדֹם וְלְלִקְחוֹ אַבְלָל לְקַח בְּנֵו וְכָדי לְהַנְּקַבְתּוּ מֶלֶךְ אֲדֹם הַעֲלָה אֶת בְּנֵו אֲשֶׁר לְכָד שְׁוֹלָה עַל הַחִוָּמָה וּבְזָהָה מֶלֶךְ אֲדֹם נִתְמַלֵּא קַצְתָּה עַל יִשְׂרָאֵל אִם בַּעֲבוּר שֶׁלָּא עַזְרוּהוּ לְהַצִּיל וְלִמְלַט אֲרָצָה בְּנֵו וְאָם לְפִי שְׁבֻעָבוּרָם בָּאה לוּ הַרְעָה הַהִיאָה הַכָּה הַתָּבָאֵר מָזָה שְׁבָנוּ הַנּוֹצֵר בְּכָאן אִינּוּ Sensus est, accepisse regem Moabitarum filium eius scilicet regis Idumaeorum primogenitum, qui eo defuncto regni haeres futurus erat; etenim haud posterat

1.) In Commentar. in Prophet. Posterior. ad h. l.

¶ ¶ ¶

terat consequi regem Idumaeorum, et eum captivum ducere, sed cepit filium eius; et ut ulcisceretur iniurias sibi ab Idumaeo illatas, obtulit filium eius, quem ceperat, in holocaustum in muro. Et propterea furore impletus est Idumaeus, contra Israelem, aut propterea, quod non auxilio ei venerunt ad eripiendum et liberandum filium, aut quia propter eos hanc calamitatem acceperat. Et inde manifestum est, quod filius hoc loco memoratus non sit filius regis Moabi. Sed magnopere fallitur ABARBANEL. Taceo enim, imprudentissime ab rege Moabitico actum esse, si hac caede patrata hostium animos sibi quam infensissimos reddidisset, ista certe explicatio verbis, quae sequuntur, haud accommodata esse videtur. Statim enim hostes, nefando criminе regis viso obsidionem solverunt, qua sane urbem diutius vehementiusque pressissent, si facto eo ad iram magis provocati essent. At summa indignatione ex facto eo nefando concepta, domum reversi sunt, veriti, ne a Deo gravissime punirentur, quod sua culpa malum illud conflasset. Habet haec sententia IOSEPHI quoque suffragium qui 2) factum illud ἔργον απογνώσεως καὶ δεινῆς άνάγκης dicit, ac reges adversarios tantam necessitatem miseratos et humanarum vicissitudinum memorares, soluta obsidione domum reversos esse contendit.

§, 7.

Illa devotio ab homine gentili in tristissima omnium malorum de eo perdendo consensione peracta est; Iam vero afferemus etiam exempla sanctissimorum virorum, qui pro populi sui salute devoveri cupierunt. Quis non veneretur summa Nomina Mosis et Pauli, quorum uterque, ut de-

)()(3 voovere-

2) Antiquit. Iud. lib. IX. c. I.

¶ ¶ ¶

voveretur pro suis ab immortali Deo preçatus est? Vi-
tio quidem plerumque verti solet tam huic, quam illi, quod
temere aeternorum cruciatuum poenam sibi pro populo ir-
rogari flagitaverint, at eam utriusque mentem fuisse nego,
mihique persuadeo, eos tantum de vitae suae pro vita po-
puli devotione cogitasse. Populus enim, pro quo Moses
verba facit, cultu vituli sumnum Numen sibi adeo iratum
reddiderat, ut omnes in eo deprehensi morte multare De-
us constituisset. At miserebat communis fati Mosen, qui
melius esse ratus, unum pro pluribus mori, a Deo petit,
ut pro omnibus devoveatur potius, ut pro omnibus mori-
riatur, habeaturque *ἀντίφυχος*. Liberrime fluunt hoc modo
verba Mosis Exod. XXXII, 32. si parcere negas universae
gentis criminis, si morte crimen illud multandum est, me illa
morte multes quaeso, illis illaesis. Simillimae his preces Pau-
linae sunt Rom. IX, 3. ἡγάπην αὐτὸς ἐγὼ αὐτόθεμα εἶναι απὸ τῆς χρι-
στῆς ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μετὰ τῶν συγγενῶν με καὶ σάρκα. Vedit scilicet
Paulus partim ipsa experientia edoctus, partim vero divi-
na futurorum cognitione imbutus, myriades Iudeorum
innumeris ob fidem Christo denegatam, perditum iri.
Acerbe hoc deflevit Paulus, huicque malo, mederi se ali-
quo modo posse vehementer optavit. Nec suae vitae
pepercisset, modo si ea, devotorum more, saluti to-
tius populi sui consulere potuisset. Non inde sequitur Pau-
lum aeternum perire voluisse, quae nunquam devotorum
mens fuit, sed in votis habuit, ut, si vita sua profusa ser-
vari possent Iudei, profunderetur. Nec inde efficitur, Pau-
lum voluisse aeternum perire, quia Iudeos ab aeternis
cruciatibus servari voluit, ex devotorum enim mente et
consilio unius vita, nequaquam vero aeterna salute abiecta,

omnium

omnium generum salus aliis parari, et stabiliri potuit. Ade
de hisce duumviris tertium, qui simili modo pro filio de
voveri cupiit, Davidem, 2, Sam. XVIII, 33. ex cuius pre
cibus, *utinam pro te mori possem*, intelliges, devotorum
consilium fuisse tantum, ut morte sua aliorum vitam et salu
tem incolumem servarent.

§. 8.

Est genus quoddam hominum, de quo Paulus Rom. V, 7.
affirmat, fieri posse ut pro alio quodam hominum genere
moriantur, seu devoveantur. Res cum suis causis ex antiqui
tate repetenda est. Cum Antiochus impietate sua illustrissimus
Iudeos opprimeret, cessit quorundam, uti fieri solet, pietas
obsequio tyranni legibus praestando. Nec defuerant ta
men, qui ut huic malo resisteretur, nihil intentatum reli
querunt, ab eoque pietatis studio dicti sunt חסידים, nostro
sermone haud incommode dices *pios confessores*. Extat
horum et nomen et pietatis laus II. Maccab. XIV, 6. I. Mac
cab. II, 42. VII, 12. Ad hos tanquam assertores ac vin
dices libertatis et pietatis patriae maxime strenuos, conflu
ebat ingens virorum turba, qui avitae et religionis et li
bertatis cupidissimi erant. Tantaque fuit huius nominis
fama, ut qui a populo amari colique desiderarent, horum
castra et partes sequerentur. Commendabantur imprimis
munificentia erga egenos, a qua praestantissimum nomen
assecuti sunt, ut dicerentur ἀγαθοὶ καὶ σωτῆρες. 1) A be
neficienſiſtis hisce viris diversi erant צדיקים *justi, bonis*
illis five *beneficis* ideo inferiores, quod non nisi beneficia
lege imperata praeſtarent, caeterum neminem iniuria la
cesserent.

1) IOSEPHVS Antiqu. Iud, lib. XII. c. 16.

cesserent. Vtrique hominum generi oppositum est tertium ab impietate et justitiae contemtu dictum. **רְשָׁעִים** *impii.* Quae tria hominum genera manifeste enumerat Paulus in loco, antea excitato, et de primo γῶν οἰγαθῶν affirmat, tantam eius apud populum fuisse gratiam, ut forte haud defuerint, qui pro eorum salute devoveri haud negaverint; pro quodam autem eorum, qui *iustorum* nomine gaudebant, aliquem devovere se dubitat, pro tertio denique genere, *impiorum* scilicet aliquem fuisse unquam, qui devoveri se passus fuerit, negat; ut inde magnitudinem beneficii devotionis Christi demonstret, qui neque pro bono, neque pro justo, sed pro impiis omnibus simul spectatis devoveri passus sit.

§. 9

Ex devotionis ritu repetendum quoque esse existimo consilium Caiphae de Christo devovendo Ioh. XVIII, 14. Habet id omnes, quotquot ad devotionis naturam pertinent notas. Svatet enim Caiphas, hominem singularem capit is damnandum esse (εἴναι ἀνθρώπον.) Svatet ut atra morte pereat, quod est alterum in devotione. Suadet denique ut pro pluribus, pro universo scilicet populo moriat, habet itaque tertium devotionis characterem. Postremo denique συμφέρει illud, communi totius populi saluti profuturum existimat, itaque nec finis devotionis in hoc consilio desideratur. Quibus facile adducor in eam sententiam,

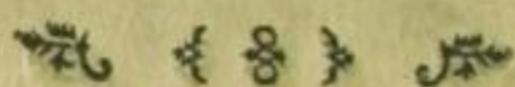
tiam, Caipham non tam voluisse, ut Christus sua morte aeternam salutem toti humano generi repararet, quae si mens pontificis fuisset, sane fidem Christo haudquaquam denegasset; sed potius judicasse eum, e re populi fore, si Christus pro malo quodam gravissimo ab Hebraeorum gente averruncando tanquam *πεινάθηκα* I Cor. IV, 13. deoveretur.

§ 10.

Duo denique numeramus exempla in sacris literis memoriae prodita virorum, qui vere devoti sunt pro pluribus, Ionae scilicet et Christi. Ille enim quum in summo cum nautis, quorum societatem petierat, versaretur periculo, forte deprehensus est is, in quem totius mali imminentis culpa transferenda esset. Monitus itaque Jonas conscientia injuste factorum petit, ut pro cunctis devoveatur Ion. I, 12. atque in mare projiciatur, quo facto fore affirmat, ut maris aestus remittat, idque tranquillum reddatur. Egregia et in hac parte Jonas imago Christi, non pro multis, ut ille, sed pro omnibus, quotquot in terrarum orbe numerantur, hominibus devoti. Inter rem ipsam seu mortem Christi, et devotionem, permagnam intercedere similitudinem nemo dubitat. Dicitur enim *αὐτοῦ ψυχος* Matthæi XX, 28. Marc. X, 45. qui eum in finem inter homines ambulaverit, ut posset δεναγήσειν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον αὐτῷ πολλῶν. Imo devoti sive execrati nomen gerit Gal. III, 13. ubi non tan-

)()(

tum

tum devotus, sed devotio ipsa γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν πατέρων,
a Paulo nuncupatur, quae verba mentem divini doctoris
satis manifeste indicant, multum inesse similitudinis devo-
torum in Christo, pro universo genere humano facto divi-
nitus Αὐτοῦ χω.

Iam argumento huic ne diutius inhaereum, instituti
ratio me monet. Indicendus quippe est abitus, quem
e Lyceo Torgaviensi, paro, in quo Rectoris munus per an-
num et undecim fere menses sustinui. Summa enim AV-
GVSTISSIMI REGIS, PATRIS PATRIAEC INDVLGENTISSIMI gra-
tia mihi clementissime demandata est provincia Rectoris in
illustri schola provinciali Grimmensi. Antequam vero Tor-
gavia discedam, religio mihi exsolvenda est, qua Deo et in-
clytae ciuitati Torgaviensi obstrictus teneor, et gratissima
mente colenda sunt beneficia, inter arma ac belli strepitus in
me benignissime collocata. Debitas itaque pio animo pu-
blice persolvam gratias die XVIII. Maji hora X. postquam
*de Antiquitatibus profanis ad explicandas sacras temere trans-
latis* dixero. Postmeridiem vero hora III. quatuor juve-
nes ornatissimi vires ingenii in utroque dicendi genere ex-
ercebunt. Primo quidem loco *Carolus Gottlob Kübne,*

() ()

Lößwigenfis

¶ ☙ ☧ ☩

Loffwigenſis Misnicus, de utilitate poëſeos verba faciet, et scholae valedicet, in Academiam profecturus. Post eum Ioannes Andreas Martini, Torgaviensis, differet de meritis doctorum hominum in homines. Deinde Godofredus Augustus Bernbardi, Wildſchützenſis Misnicus dicet de animi voluptate juvenis, qui doctrina et virtute ornatus e ſchola difce- dit, ac beneficium Schroederianum pia recordatione celebra- bit. Postremo denique Ioannes Andreas Schilde, Torga- viensis, de neceſſitate Critices exponet, et Car. Gottl. Küb- nio felicem in Academiam abitum gratulabitur. Ad audiendias itaque orationes, Viros nobilitate generis Claros, Maxime Venerandum Ephorum, Amplissimum Senatum, Reve- rendum Ministerium, Doctissimos ſcholae Magistros, omnesque doctrina et munera gravitate conſpicuos viros, per- amanter et perhumaniter invito. Tu vero Svaviffima Tor- gavia Vale! Ego vero Tui, tuorum beneficiorum, tuique amoris, quo mihi nihil carius nihilque jucundius eſſe potest, memoriam, quoad in vivis ero, ſancte colam.

Iterum iterumque Vale!

P. P. Torgaviae die XVII. Maii MDCCLVIII.

